ANG Bayan
Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Bisaya
Bolyum LIII Ihap 23
Disyembre 7, 2022
www.philippinerevolution.nu

EDITORYAL

Batukan ang interbensyong militar ug nagkakusog nga pagpanghulhog sa US og gyera

Labaw nga nabutyag ang mini nga kaugalingnan sa Pilipinas atubangan sa nagkakusog nga interbensyong militar sa imperyalismong US. Estratehikong tumong sa US ang pahugton ang dominasyon ug kontrol sa nasud ug gamiton kining lunsaranan sa pagpanghagit og gyera sa karibal nga imperyalistang China sa Asia-Pacific.

Adunay duha ka tataw nga aspeto karon ang nagkakusog nga interbensyong militar sa US sa Pilipinas: una, ang pagduso niining pakusgon ang presensya sa mga tropang Amerikano ug pagpwesto sa mga himan militar aron gamiton ang nasud isip base o *outpost* sa militar, kasumpay sa kutay sa mga base militar niini sa Asia-Pacific; ug ikaduha, ang pagpadaku niini sa ayudang militar sa gipakusog nga gyera sa pagpanumpo batok sa mga pwersang rebolusyonaryo ug progresibo nga nagbandira sa pakigbisog alang sa nasudnong kagawasan.

Niining duha ka aspeto, ang Armed Forces of the Philippines (AFP) ang nag-unang instrumento sa US. Kini ang haligi sa dominasyon ug interbensyon sa US sa Pilipinas. Gitukod, gihulma ug gibansay ang AFP subay sa doktrina sa imperyalismong US ug sa sugod pa lang ginagamit na aron ipabilin ang neokolonyal nga estado sa nasud. Sa milabayng mga dekada, gipabilin kining nakasandig sa ayuda ug payong sa militar sa US, dili makabarog sa kaugalingon ug walay kapasidad nga depensahan ang teritoryo sa nasud, ilabina atubangan sa agresyon sa China.

Gipatataw sa bag-ohay lang nga pagbisita ni US Vice President Kamala Harris ang mini nga kaugalingnan sa nasud. Gigamit niya ang pagsalig sa AFP ug sa rehimeng Marcos sa ayuda sa US aron pagawason nga kinahanglan ang presensyang militar sa US sa Pilipinas aron depensahan kini batok sa mga hulga sa China. Gigamit usab ni Harris ang pagbisita aron iduso ang paggamit sa enerhiyang nukleyar nga pagapahimuslan sa mga kapitalistang Amerikano ug labawng maglumos sa Pilipinas sa langyawng pautang.

Kadungan niini, gigamit ni Harris ang Pilipinas, ilabina dihang miadto siya sa Palawan, pinakaduul sa mga pasilidad militar sa China nga langkub sa teritoryong pangdagat sa Pilipinas, aron painiton ang tensyon sa China nga iyang gisaway sa "iresponsableng lihok" sa South China Sea.

Giduso ni Harris ang gipangayo sa US nga dugang lima ka lugar aron magtukod og mga pasilidad sa US ilalum sa Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA). Sa kasamtangan, aduna nay mga pasilidad militar ang US sulod sa mga kampo sa AFP sa Basa Air Base sa Pampanga, Fort Magsaysay sa Nueva Ecija, Lumbia Air Base sa Cagayan de Oro, Antonio Bautista Air Base sa Palawan ug sa Benito

Ebuen Air Base sa Mactan, Cebu.

Dihadiha dayon nga giuyunan sa rehimeng Marcos ang pangayo sa US dihang gianunsyo sa AFP nga pabor kining iabli ang mga kampo niini sa duha ka lugar sa Cagayan, ug tig-usa sa Palawan, Zambales ug Isabela, mga lugar nga yawe sa estratehiya Sa US nga kontrahon ang pagkusog ug paglapad sa kusog militar sa China. Tin-aw nga gustong lukupon sa US sa mga pasilidad militar ang nasud. Direktang ginapapha niini ang makasaysayanong pakigbisog ug kadaugan sa katawhang Pilipino sa pagpalagpot sa mga base militar sa US.

Ang pagbisita ni Harris kabahin sa makanunayon nga pagpakusog sa US sa armadong tensyon sa Asia-Pacific. Ayha mianhi sa Pilipinas, miadto usa si Harris sa Japan ug South Korea, aron magpagawal sa kusog militar sa mga baseng militar sa US sa maong mga nasud, nga gitugbangan dayon sa China ug North Korea sa kaugalingon pakitang-gilas. Pipila ka bulan lang ang milabay dihang miadto si US Speaker Nancy Pelosi sa Taiwan aron ipadangat nga "pagadepensahan kini sa US" butang nga direktang tamparus sa China ug sa dugay nang pag-ila sa palisiyang "One China."

Ang pagpainit sa US sa sitwasyong militar sa Asia-Pacific kasumpay usab sa padayon nga pagsugnod niini ug sa alyansang NATO (North Atlantic Treaty Organization) sa gyera sa Ukraine batok sa Russia. Gani, sa duso sa US, nagpagawas na usab ang NATO (nga nakasentro nag-una sa Europe) sa baruganang anti-China. Sobra-sobrang ganansya ang ginakawkaw sa dagkung kapitalista sa industriyang militar sa US ug mga alyado niining nasud sa padayon nga pagpanulsul niini og gyera ug pagbaligya og mga armas.

Aron dugang pakusgon ang gahum niini sa Pilipinas, padayon usab nga ginahatagan sa US og ayuda ang AFP aron sumpuon ang mga rebolusyonaryo ug patriyotikong pwersa nga supak sa dominasyon ug kontrol sa imperyalismong US sa nasud. Ginatambagan, ginabansay, ginapondohan ug ginaarmasan sa US ang AFP aron ipatuman ang brutal nga gyerang kontra-insurhensiya batok sa katawhang Pilipino ug sa ilang mga rebolusyonaryong pwersa.

Subsub karon ang malukpanong pagpahamtang og terorismo sa estado sa tibuok nasud sa dagway sa mga pagmasaker ug pagpatay, pagtortyur ug pagpriso sa mga giduda-hang tigsuporta sa Bagong Hukbong Bayan. Naghakop sa dakung ganansya ang mga kapitalista sa pagsuplay sa US og mga *drone*, eroplano ug kanyon aron ipatuman ang pagpamomba sa mga komunidad, umahan ug kalasangan. Pinaagi sa AFP ug sa pasistang NTF-Elcac, ug sa pipila ka higayon, sa direktang interbensyon sa mga operasyon, subling ginapatuman sa US ang mga taktika sa malukpanong terorismo nga gigamit niini sa pakyas nga gyera sa Vietnam. Gigamit ang Anti-Terror Law (nakapadron sa "gyera kontra terorismo" sa US) aron sumpuon ang mga pwersang patriyotiko ug progresibo, ug babagan ang panaghisgot kalinaw.

Dayag ang responsibilidad sa imperyalismong US sa grabeng paglapas sa tawhanong katungod ug krimen sa gubat sa AFP. Duguan ang kamot sa US, ni Marcos ug sa AFP sa walay puas nga pasistang atake batok sa katawhang Pilipino. Kinahanglan silang singlon ug pabayaron.

Ang nagpadayon nga krisis sa pangkalibutang sistemang kapitalista, partikular na ang subling pagtiurok sa ekonomiya sa US, labaw nga magtukmod niini nga pahugton ang hegemonya ug kontrol sa mga nasud ug rehiyon nga kakuhaan sa mga natural nga mga rekurso, ug ginabubuan og sobrang kapital ug mga estratehikong ruta sa internasyunal nga patigayon. Lakip dinhi ang kontrol sa imperyalismong US sa Pilipinas.

Kinahanglang batukan sa katawhang Pilipino ang interbensyong militar sa US, pagpanulsul og interimperyalistang gubat, ug pagsugnod og pasistang terorismo sa nasud. Kinahanglang ibasura ang mga kasabutan nga naghikot sa Pilipinas sa US ug naghatag sa tropang Amerikano og sobrang katungod aron gamiton ang nasud sa ilang estratehikong interes. Kinahanglang makighiusa ang mga Pilipino sa mga katawhan sa lain-laing bahin sa kalibutan batok sa imperyalismo ug imperyalistang gyera.

Kinahanglang makigbisog ang katawhang Pilipino aron tapuson ang paghari sa imperyalismong US sa militar, ekonomiya, pulitika ug kultura sa Pilipinas. Kini ang yawe sa pakigbisog alang sa nasudnong demokrasya. AB

ANG Bayan

Bol. LIII Ihap 23 | Disyembre 7, 2022

Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles ug Espanyol. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

Unod

Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan
sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ang.bayan@cpp.ph
@angbayan1969

Ang militaristang estratehiyang Biden-Harris sa Asia-Pacific

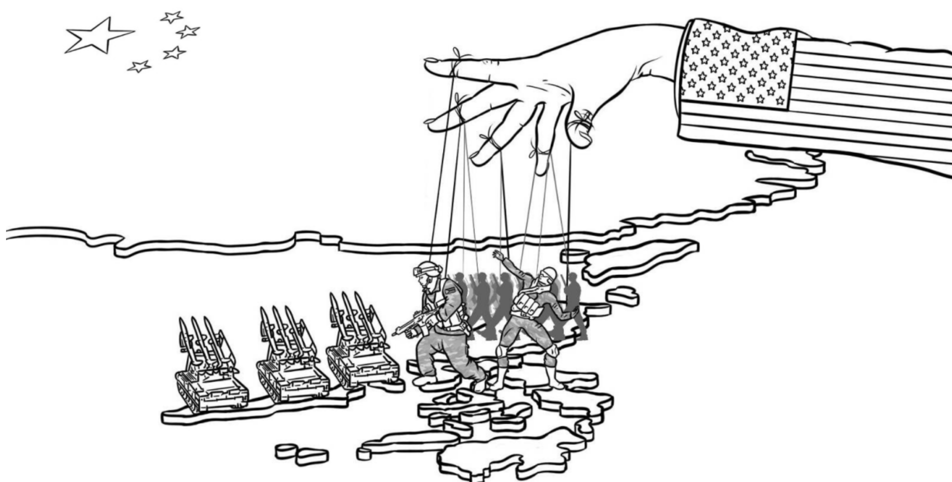
Walay kalainan sa porma, tumong ug esensya ang estratehiyang geopulitikal sa imperyalismong US ilalum sa milabayng gubyerno ni Donald Trump o sa kasamtangang gubyernong Biden-Harris. Pagpadayon lamang kini sa nauna pang "paglibot sa Asia" nga gideklara niadtong 2008 nga estratehikong pagpaling sa palisiya sa China ug pag-ila niini isip usa ka nag-unang imperyalistang karibal. Pinakatumong sa maong estratehiyang militar nga pugngan ang labaw pang paglapad sa kusog militar ug pulitikanhong impluwensya sa China, ug mangandam sa ug manghagad og direkta o dili direktang inter-imperyalista gubat.

Ilalum sa gitawag og "Indo-Pacific Strategy," ginakonsolida sa US ang gahum militar niini sa mga nasud nga nakapalibot sa China pinaagi sa mga pormasyong Quad (Quadrilateral Security Dialogue, lakip ang India, Japan ug Australia) ug AUKUS (Australia-United Kingdom-US), kadungan sa pagpahugot sa kontrol sa mga papet niining militar sa South Korea, Thailand, Pilipinas ug bisan sa Japan. Ginasulsulan usab sa US ang mga alyado niini sa North Atlantic Treaty Organization (NATO) sa Europe nga mobarog batok sa China.

Nagkinaiya ang maong estratehiya sa paglunsad og subsub ug dinagkung mga "military drill" sa lain-laing nasud sa palibot sa China ug sa paglawig sa mga barkong iggugubat sa US sa South China Sea ug Taiwan Strait. Pagbansay kini sa maniobrang pangkombat sa US sa pultahan mismo sa China. Kadungan niini ang lakang sa pagpanghulhog sa US sama sa sunud-sunod nga pagbisita ni US House Speaker Nancy Pelosi ug uban pang upisyal sa Taiwan niadtong Agosto, ug sa pagsuroy ni US Vice President Kamala Harris sa South ug Southeast Asia.

Gikaingong "pinakadaku sa kasaysayan" ang gilunsad nga *military drill* karong tuiga sa Japan (Keen Sword, 36,000 ka tropa) ug South Korea (Ulchi Freedom Shield, kapin 67,500 ka tropa). Gilunsad usab ang susama nga mga pagbansay sa Thailand (CARAT), Indonesia (Garuda Shield), Australia (Cope North), Guam (Valiant Shield) ug uban pang teritoryong isla sa US sa Pacific. Sa Pilipinas, gilunsad ang Balikatan niadtong Marso-Abril nga gisalmutan sa 8,900 ka tropa.

Niadtong Hunyo-Agosto, gipahigayon ang 11-ka-adlaw nga Rim of the Pacific (RimPac), ang pinakadakung *combat drill* sa kalibutan, nga gilunsad sa lain-laing bahin sa Pacific gikan sa base militar sa US sa Hawaii. Mikabat sa 38 ka barkong iggugubat, upat ka submarino, siyam ka hukbong pangkati, kapin 170 ka *aircraft* ug 25,000 ka tropa gikan sa 26 ka nasud ang misalmot sa pagbansay. Walo sa maong mga nasud ang myembro sa NATO, nga nagpaluyo sa *proxy war* sa US sa Ukraine batok sa Russia.

Liboan usab ka gagmay, regular ug sekretong pagbansay militar ang ginalunsad sa US sa "tanang suok" sa Asia-Pacific. Nalambigit dinhi ang gatusan ka eroplanong pangbomba, mga barkong de-nukleyar, mga kanyon, misayl, bala ug tropa nga sagad nagalunsad og mga "live-fire exercise" nga nagbilin sa makahilo nga basura ug kemikal sa tubig, hangin ug yuta. Sa Pilipinas lang, kapinkun-kulang 300 ka pagbansay ang ginalunsad kada tuig.

Kontrol sa kadagatan

Niadtong Setyembre, gianunsyo sa US ang pagtukod sa Task Force 76/3, nga kumbinasyon sa mga pwersang nabal sa US Indo-Pacific Command nga permanenteng nakaistasyon sa South China Sea. Tumong niining pahugton ang kontrol sa US sa mga pasilidad, base ug tropang nabal sa mga nasud sa South, East ug Southeast Asia sa takuban sa "integrasyon" ug "inter-operability." Gilunsad niini niadtong Oktubre ang Kamandag 2022 sa Bataan, Palawan ug uban pang lugar sa Luzon.

Bag-ong mekanismo kini ilalum sa Pacific Deterrence Initiative sa Pentagon nga adunay $5.1 bilyong badyet karong tuiga. Tumong sa maong programa nga magbutang og mga pasilidad sa mga nasud sa "first island chain" (Japan, Taiwan, Pilipinas, ug uban pa), aron dikitan ug permanenteng palibutan ang China sa mga "long-range missile" nga nakabase sa yuta (*land-based*).

Dihang mibisita si Harris sa Pilipinas niadtong Nobyembre, adyenda niya ang pagpinal sa dugang nga lima ka base nga pagagamiton sa US sa nasud. Tataw dinhi ang planong subling pagtukod sa mga pasilidad militar sa US sa Subic, Zambales aron ipwesto ang mga pwersa, misayl ug barkong iggugubat sa US, kapin 30 ka tuig human sila gipalagpot dinhi. AB

Koresponsal

Armadong pakigbisog batok sa paghari sa militar sa Masbate

Gitaho sa Bagong Hukbong Bayan-Masbate (Jose Rapsing Command) niining Disyembre ang kapin 17 ka aksyong militar nga gilunsad sa mga yunit niini batok sa militar ug pulis sa prubinsya niining 2022. Kabahin kini sa padayon nga kampanya sa BHB-Masbate aron suklan ug pakyason ang mga nakapokus nga operasyong militar ug kampanyang *golpe-de-gulat* sa Joint Task Force Bicolandia sa prubinsya. Dili moubos sa lima ka batalyong pwersa sa AFP-PNP-CAFGU ang gideploy sa prubinsya nga miabot pa sa kapin 1,500 ka pwersa para maglunsad og susamang mga operasyon ug kadungan nga militarisasyon sa mga komunidad ilalum sa RCSP (Retooled Community Support Program).

Lakip sa maong mga aksyon ang ambus sa Barangay Manlut-od sa Placer kung asa duha ka CAFGU ang napatay ug nakakumpiska ang BHB og duha ka mugbong armas, mga magasin, bala ug uban pang himan niadtong Nobyembre 7.

Upat sa mga opensiba ang nalunsad sa unang 100 ka adlaw sa rehimeng Marcos sa poder. Onse ka sundalo ang napatay ug lima ang nasamdan sa maong mga opensiba.

Lakip dinhi ang gilunsad nga aksyong demolisyon niadtong Agosto 11 batok sa 2nd IB sa Sityo Puro, Talisay, San Fernando sa isla sa Ticao. Lima ang napatay ug tulo ang samaron sa kaaway sa maong aksyon. Lima usab ang napatay sa aksyong isnayp-haras batok sa armadong grupo sa kapitan sa barangay nga si Adriel "Boyet" Besana, CAFGU ug 2nd IB sa Sityo Baldoza, Cabungahan, Cawayan, Masbate niadtong Agosto 18.

Kabahin usab ang maong mga opensiba sa pagpursige sa Pulang hukbo nga depensahan ug palig-onon ang determinasyon sa masang Masbatenyo nga molihok ug suklan ang padayon nga pagharing militar sa Masbate. Ilalum sa rehimeng Marcos, nanghulga ang mas agresibong pasistang pagpang-atake sa AFP-PNP-CAFGU ug sa Masbate TF-Elcac sa mag-uumang Masbatenyo.

Nagsugod na ang kampanya sa militar ug lokal nga nagharing hutong sa malukpanong pagpangilog sa mga kanhing rantso ug asyendang malampusong nabawi sa kalihukan sa mag-uuma. Mikabat na sa 11 ang natahong biktima sa pulitikanhong pagpamatay sa prubinsya. Lakip dinhi ang serye sa pagpatay sa mga mag-uumang nag-ugmad sulod ug palibot sa Lupaing Pecson nga gikahinaman sa lokal nga burukrata sa prubinsya ilalum ni Marcos. Pinakabag-ong kaso mao ang pagpatay sa mangkoprahay nga si Ronnie Andren sa lungsod sa Placer niadtong Nobyembre 27. Gidakop siya samtang nangopra ayha gipatay.

Matud kang Luz del Mar, tigpamaba sa BHB-Masbate, dili mohunong ang hukbong bayan sa pagpanalipud sa masang Masbatenyo batok sa kabangis sa militar ug sa pasingil sa AFP-PNP-CAFGU sa mga krimen niini batok sa katawhan. Iyang gipadayag ang kaandamon sa BHB nga suklan ang nagkagrabeng pasismo ug terorismo sa estado sa Masbate. AB

---

6 ka aksyong militar, gilunsad sa Negros ug Bukidnon

Unum ka aksyong militar sa miaging duha ka semana ang gilunsad sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) batok sa mga pasistang tropang militar. Gilunsad ang maong mga aksyon taliwala sa mga *focus military operation* sa AFP.

Sa Sipalay City, nasakmit sa BHB-Southwest Negros ang duha ka kalibre .45 pistola, mga bala, tulo ka magasin, duha ka selpon ug usa ka granada sa ambus niini sa duha ka ahenteng paniktik sa 47th IB sa Sityo Camboguiot, Barangay Camindangan niadtong Nobyembre 24. Napatay ang duha ka sundalo nga nalambigit sa gimbuhatong paniktik ug pagpanumpo sa masa.

Matud kang Andrea Guerrero, tigpamaba sa BHB-Southwest Negros, magsilbing pahimangno ang armadong aksyon sa tanang espiya ug aset sa AFP ug PNP.

Gipabuthan sa BHB-Central Negros ang PNP *substation* sa Sityo Parkingan, Barangay Trinidad, Guihulngan City niadtong Nobyembre 25. Usa ka pulis ang nasamdan. Ayha niini, gipabuthan sa BHB ang duha ka makabulag nga yunit sa 62nd IB sa Sityo Tuko sa maong barangay niadtong Nobyembre 21. Duha ka sundalo ang napatay ug usa ang nasamdan.

Sa parehong syudad, gipabuthan sa BHB ang Army Patrol Base sa Barangay Sandayao niadtong Nobyembre 23. Usa ka sundalo sa 62nd IB ang nasamdan.

Sa Bukidnon, gipabuthan sa BHB ang nag-operasyong tropa sa 8th IB sa Purok 8, St. Peter, Malaybalay City niadtong Nobyembre 16. Usa ka sundalo ang napatay sa armadong aksyon. AB

Mag-uuma sa Negros, gipatay atubangan sa iyang anak ug asawa

Sunud-sunod ang mga kaso sa paglapas sa tawhanong katungod sa rehimeng Marcos sa milabayng mga semana. Lakip dinhi ang pagpatay sa usa ka mag-uuma, pagpamomba ug pag-istraping sa komunidad, ug arbitraryong pag-aresto sa mga sibilyan.

Gipatay sa tropa sa 62nd IB ang mag-uumang si Victor Baldonado sa iyang balay sa Sityo Columbia, Barangay Trinidad, Guihulngan City, Negros Oriental niadtong Nobyembre 21, ala-6 sa buntag. Gipusil siya sa mga sundalo atubangan sa iyang asawa ug mga anak.

Gipagawas sa 62nd IB nga mang-gugubat sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) si Baldonado ug nga napatay siya sa usa ka armadong engkwentro. Gisaninaan sa mga sundalo ang iyang patayng lawas ug gitaparan og mga armas ug mga dokumento aron hatag rason ang krimen.

Pag-aresto. Sa Negros Occidental, arbitraryong giaresto sa 62nd IB silang Wilben Callura ug Juliet Callura, mga lumulupyo sa Sityo Binataan, Barangay Quinten Remo, Moises Padilla. Kadungan niini, giistraping sa tropa sa militar ang balay ni Virgie Perolino, Roberto Gario ug Jorenda Callura sa parehong sityo. Gikawat usab ang ilang mga manok ug giihaw ang gialimahang baboy. Bunga niini, lumikas ang 800 ka mag-uuma gikan sa Sityo Oway-uway, Binataan ug uban pang kasikbit nga komunidad.

Niadtong Nobyembre 25, giransak sa mga sundalo sa 62nd IB ug 33rd DRC ang kabalayan sa Sityo Ngalan sa parehong barangay. Pugsanong gisulod ug giutingkay ang balay nilang Zaldy Jimenez, Richard Jimenez, Robert Jimenez, Cardo Juanites ug Sernel Juanites. Nagpundo sa maong mga bahay ang mga sundalo gikan Nobyembre 25 hangtud 28.

Giaresto ang unyonistang si Roel Duyag niadtong Nobyembre 25 sa Butuan City samtang miduaw sa haya sa iyang inahan. Koordineytor siya sa Kilusang Mayo Uno sa Caraga. Gidala siya sa Butuan PNP Station 1 ug gipasakahan og gama-gamang mga kasong pakyas nga pagpatay.

Pagpamomba ug istraping. Gitay-og sa mga *rocket* ug bala ang Purok 8, St. Peter, Malaybalay City, Bukidnon niadtong Nobyembre 16 human gibomba ug giistraping sa 8th IB ang komunidad. Balos kini sa militar human maigo sa BHB sa duha ka armadong insidente. Naghulog og 16 ka rocket ug walo ka beses nga nang-istraping ang MD520 nga helikopter. Milungtad og 40 minutos ang unang ronda.

Mihagurus sa pagdagan ang mga lumulupyo tungod sa kaduul gihulog nga mga bomba. Nanghapa ang mga magtutudlo ug mga estudyante sa ilang mga klasrum samtang nagtuyok-tuyok ang mga helikopter ibabaw sa ilang baryo.

Pagpamusil. Lima ka sibilyang mangangayam ang gipamusil sa tropa sa 24h IB sa lasangong bahin sa Sityo Sap-al, Barangay Buneg, Lacub, Abra niadtong Nobyembre 27.

Duha ka mag-uuma ang nasamdan sa insidente samtang nakadagan ang tulo pa sa kasikbit nga komunidad aron magpatabang.

Nasugat sa mga sundalo ang lima samtang nagpahulay. Gipataas dayon nila ang ilang armas nga gamit sa pagpangayam ug misinggit og "sibilyan mi!" aron dili sila pabuthan sa mga sundalo. Luyo niini, nagpabuto pa gihapon ang mga sundalo.

Dispersal. Bangis nga gibungkag niadtong Nobyembre 25 sa mga pulis ug gwardya ang piket sa mga mamumuo sa Manila Harbour Center sa Road 10, Manila City. Giguba nila ang bag-o lang gitukod nga tulda sa mga mamumuo ug ilang tigsuporta nga kabatan-onan. Gipanghingusog sa mga mamumuo ang hinanali nga pagpabalik sa trabaho ug pagregularisa sa 370 ka trabahante nga iligal nga gipalagpot niadtong 2020. AB

Harris, alis! Gisugat og protesta sa kapin 500 ka tawo ang pag-abot ni US VP Kamala Harris sa Pilipinas niadtong Nobyembre 20. Nagmartsa sila padulong sa Mendiola sa adlaw sa pakigpulong ni Harris kang Ferdinand Marcos Jr sa Malacañang.

KM, 58 anibersaryo. Usa ka raling iglap ang gilunsad sa kapin 100 ka kabatan-onan niadtong Nobyembre 27 sa Recto Avenue sa Maynila isip pagsaulog sa ika-58 nga anibersaryo sa KM niadtong Nobyembre 30. Naglunsad sila og mubong programa ug nagsab-it og istrimer nga may nakasulat nga "Mabuhay ang CPP-NPA-NDF! Kabataan, tumungo sa kanayunan! Sumapi sa New People's Army!"

Masapa, 44! Nagraling-iglap ang napuloan ka mamumuong panglawas niadtong Disyembre 6 sa Carriedo Avenue sa Maynila isip pasiunang paggunita sa ika-44 nga anibersaryo sa Makabayang Samahang Pangkalusugan. Panawagan nila sa mga mamumuong panglawas nga mosampa sa hukbong bayan.

Mga unyonista, buhian! Nagpiket niadtong Disyembre 6 sa Quezon City Hall of Justice ug Manila City Regional Trial Court, ang mga tigsuporta ug pamilya sa mga unyonista nga silang Romina Astudillo, Mark Ryan Cruz, Jaymie Gregorio Jr., ug Joel Demate aron ipanawagan ang hinanali nga pagpagawas kanila. Lakip sila sa Human Rights Day 7 nga giaresto niadtong Disyembre 10, 2020.

Nobyembre 30: Adlaw ni Bonifacio ug sa masang naghago

Nagmartsa gikan sa Liwasang Bonifacio padulong sa tiilan sa Mendiola Bridge sa Maynila ang mga mamumuo, kabus sa kasyudaran ug uban pang mga sektor isip pagdumdum sa ika-159 nga Adlaw ni Andres Bonifacio nga gideklara usab nilang Adlaw sa Masang Anakpawis. Lakip sa nagmartsa ang Kilusang Mayo Uno ug All Workers Unity, Bayan ug mga organisasyon ilalum niini, ug ang Nagkaisa ug Paggawa ilalum sa United Labor. Gibanabanang mokabat sa 6,000 katawo ang misalmot sa protesta.

Panawagan nila ang pagpataas sa suhulan, ug pagpaubus sa presyo sa mga palaliton. Sa karon, gibutang nila sa ₱1,100 kada adlaw ang makabuhi nga suhulan sa pribadong sektor ug ₱33,000 kada bulan alang sa mga empleyado sa gubyerno.

Sa Baguio City, nagmartsa ang lain-laing sektor gikan Sunshine Park padulong sa Igorot Park. Nagprotesta usab ang lain-laing grupong demokratiko, kauban ang kabatan-onan, sa Crossing, Calamba sa Laguna.

Wala nagpaapekto sa kusog nga ulan ang mga raliyista nga nagtapok sa Freedom Park sa Davao City. Nagpahigayon usab og rali sa Carbon Free Market Freedom Park sa Cebu City, Iloilo City ug sa Fountain of Justice sa Bacolod City.

Nagpahigayon og *noise barrage* atubangan sa Department of Health ang Alliance of Health Workers niadtong Nobyembre 24. Panawagan nila, patas-an ngadto sa ₱33,000 ang "entry-level" nga sweldo sa mga mamumuong panglawas sa pribado ug pangpublikong sektor. Adunay usay susamang protesta sa mga ospital sa Baguio City, Bacolod City ug sa Manapla, Negros Occidental.

Niadtong Nobyembre 22, nagtapok sa Quezon City ang unum ka dagkung pederasyon ug organisasyon sa mga empleyado sa gubyerno aron ipanawagan ang pagpataas sa minimum nga sweldo sa mga empleyado ngadto sa ₱33,000.

Samtang, napaduso sa unyon sa mga mamumuo sa Technol Eight Philippines niadtong Nobyembre 24 ang dugang-suhulan sa pakignegosasyon nila sa kumpanya. Lakip sa napadaug nilang CBA ang ₱50 nga dugang-suhulan kada adlaw sulod sa 2 ka tuig, bonus nga ₱30,000, libreng bugas ug *union leave.*

Konsultant sa NDF ug lider mag-uuma, gipatay sa militar

Gipatay sa mga elemento sa 94th IB ug 47th IB silang Ericson Acosta ug Joseph Jimenez niadtong Nobyembre 30 sa Sityo Makilo, Barangay Camansi, Kanbankalan City, Negros Occidental. Si Acosta usa ka konsultant sa National Democratic Front (NDF) sa panaghisgot kalinaw samtang si Joseph Jimenez usa ka lokal nga organisador sa Kilusang Magbubukid ng Pilipinas ug upisyal sa lokal nga kahugpungan sa mag-uuma sa Barangay Camansi. Gidakop ang duha mga alas-2 sa kaadlawon, apan gipagawas nga napatay sa usa ka engkwentro sa pagkabuntag.

Si Acosta usa ka iladong magbabalak, manunulat ug taggama og kanta. Giila siya sa Partido nga usa sa importanteng kadre ug manggugubat sa Negros. Nahimong kabahin siya sa panel sa NDFP nga naggambalay sa Comprehensive Agreement on Social and Economic Reforms (CASER) sa pormal nga panaghisgot kalinaw niadtong 2016.

Matud sa pasiunang mga taho sa September 21 Movement, aron pagawason nga adunay engkwentro sa lugar, gipaulanan og bala sa mga sundalo ang balay ni Ronald Francisco, kung asa nagpahulay silang Acosta. Human niini, gikuha si Francisco, iyang asawa ug tulo nilang anak ug gidala sa kampo sa militar.

Niadtong Nobyembre 30, sa adlaw mismo nga nabalita ang pagpatay kanila, nagtapok ang mga demokratikong organisasyon atubangan sa Commission on Human Rights aron kundenahon ang pagpatay sa duha.

Duha pa ka biktima

Gipatay usab sa tropa sa 62nd IB, imbes nag dapatan og pasiunang tabang, ang duha ka samarong Pulang manggugubat sa Sityo Binataan, Quinten Remo, Moises Padilla niadtong Nobyembre 28. Nasamdan silang Mario Baldusa (Ka Jekoy) ug Janhel Sarsa (Ka Jorge) sa engkwentro, buntag niadtong adlawa.

Imbes nga tambalan, ilhon, ug ideklarang bihag sa gubat, gidayunan na hinuon pagpatay sa 62nd IB ang duha.

Dugang ang upat sa kapin 100 ka rebolusyonaryo ug sibilyang wala nay ikasukol nga gipatay sa militar gikan 2017 hangtud sa kasamtangan. Lapas ang pagpatay kanila sa mga lagda sa makitawhanong pakiggubat ug sa mga proteksyong gigarantiya sa mga indibidwal ilalum sa Comprehensive Agreement on Respect for Human Rights and International Humanitarian Law ug Geneva Conventions.

Koresponsal

Pagpangilog og yuta sa Isabela sa takuban sa kalambuan

Abonda sa rekursong dagat ug yuta ang lungsod sa Divilacan, usa ka lugar sa prubinsya sa Isabela nga nagsandig sa Sierra Madre ug nag-atubang sa Pacific Ocean. Anaa kini 12 ka barangay ug halos 6,000 ka residente. May gilapdon kining 89,000 ektarya. Dakung bahin sa lungsod ang mailang yutang kabilin sa Dumagat ug Agta. Gideklara kining munisipalidad niadtong 1969.

Luyo sa ginabaligya nga imaheng paraiso sa lungsod, atrasado ang panginabuhi ug nag-ilaid sa kalisud ang katawhan sa Divilacan. Walay titulo o unsa mang pamatuod sa pagpanag-iya sa yuta ang kadaghanan sa mga residente. Gipahimuslan kini sa mga agalong yutaan, burukrata-kapitalista ug ilahang mga langyaw ug lokal nga kasosyo aron malukpanong nga ilogon ang yuta sa mga lumad ug mag-uuma.

Duha ka dagkung proyektong imprastruktura—ang 62-kilometrong Ilagan-Divilacan Road ug Divilacan Airport—ang gibutang sa lungsod para mapahimuslan sa mga mangingilog og yuta. Gihulagway nga "pag-asenso" ang Ilagan-Divilacan Road, ang dalan nga mosumpay sa lungsod sa sentro sa Isabela. Apan imbes nga moasenso, delubyo ang dala niini sa katawhan dihang natabunan sa midahiling yuta ang halos tibuok baryo ug umahan sa Barangay Sapinit niadtong 2019. Resulta ang *landslide* sa gipahigayong konstruksyon nga mikutkut sa kilid sa kabukiran ug miputol sa mga kahoy. Gilahos ang kalsada sa protektadong kalasangan sa Sierra Madre.

Niadtong 2013, gilingla sa lokal nga gubyerno ang Agta Tribal Council aron tugutan ang proyekto bugti sa irigasyon, eskwelahan, *health center* ug uban pang serbisyo alang sa mga taga-Sapinit. Walay natuman bisan isa niini nga mga saad. Wala nakatabang ang kalsada sa mga mag-uuma sa paghatud sa ilang mga produkto. Hinuon, nahimong dalan kini para pasayonon ang pagpangilog og yuta sa mga pulitiko ug lokal ug langyawng negosyante sa mga umahan sa mga residente.

Tuig 2014 dihang bangis nga gidemolis sa mga pulis ug maton sa kanhing gubernador nga si Faustino Dy Jr. ang komunidad sa Brgy. Dipudo aron hatagag dalan ang internasyunal nga tugpahanan. Giokupar niini ang 112-ektaryang yuta sa baybayon ug ang walo ka ektaryang kalubin-an. Gamit ang iyahang pusisyon, gipig-ot ni Dy ang mga lumulupyo aron ibaligya sa iyaha sa kantidad nga ₱250,000 ang yuta ug mosugot sa relokasyon. Gibalhin sila ni Dy sa dapit sa lasang nga sakop sa Northern Sierra Madre Natural Park (NSMNP). Anaa sa 14 kilometro ang gilay-on niini gikan sa dagat nga kuhaanan sa ilahang pagkaon ug panginabuhian.

Buut gyud sa estado nga patyon sila sa gutom tungod kay gibawal sa NSMNP ang pagkaingin ug pagpanguling nga ikabuhi unta sa mga gibalhin didto. Wala midugay gibiyaan usab kini sa mga mag-uuma tungod sa kawala'y panginabuhian. Walay lakang nga gihimo aron ilhong barangay ang relokasyon. Hangtud karon, wala nahuman bisan ang gamay nga *day care* sa lugar. Walay maayong sistema sa tubig ug uban pang pampublikong serbisyo. Taliwala kini sa gigahing pondo para dinhi nga ₱3 milyon.

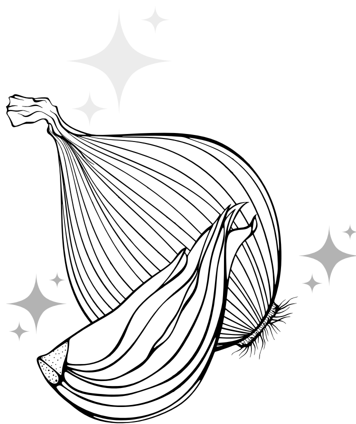
Dili luwas ang mga islang kabahin sa yutang kabilin sa mga Agta. Giilog usab ni Dy ang 24-ektaryang Honeymoon Island ug gihimong suroyanan sa mga turista. Gipasipad-an nila ang sagradong lubnganan sa mga Agta didto ug gibarugan og mga *resort*, restawran ug uban pang pasilidad. Mao usab ang gihimo ni Dy sa Gay Island, nga "giregalo" niya kay Jose Mari Antonez, usa ka upisyal sa Smartmatic.

Gikapalak-an kaayo nga mailog ang yuta sa mga mag-uuma human nga gikansela sa Provincial Assesors Office ang mga deklarasyon sa yuta sa lungsod ug gideklara kini isip "yutang publiko." Mas mapasayon ang pagpangawkaw sa yuta nga dumalahan mismo sa lokal nga gubyerno. Ginabaligya niini ang primera klaseng yuta, ilabina ang mga anaa sa baybayon.

Pipila lang ang nakapahimulos sa "yutang publiko" nga alang unta sa katawhan ilalum sa estadong nag-astang pinakadakung agalong yutaan. Dugay nang dayag sa mga katawhan sa Isabela, labina sa mga natibong Agta ang lain-laing iskema sa gubyerno sa pagpangilog og yuta. Sa miagi, anaa kini sa dagway sa pagpabarog sa NSMNP, National Greening Program ug karon, sa Coastal Development Plan. AB

— SA — MUBONG PAGKASULTI

₱378/kilo

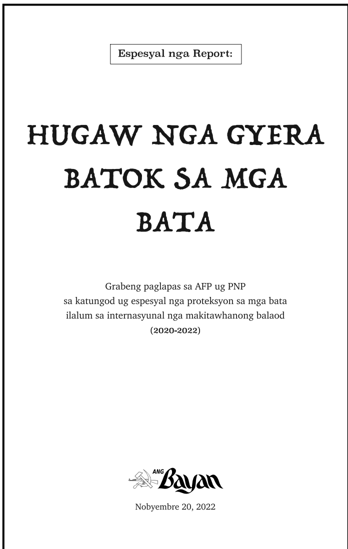
sa sibuyas niadtong Setyembre ang natahong pinakamahal sa tibuok kalibutan. Mas mahal kini og tulo ka pilo sa kalibutanong abereyds nga **₱85.14**.

Gikan sa: *Global Product Prices*

ka bilanggong pulitikal ang giaresto sukad nga milingkod ang rehimeng Marcos Jr hangtud **Nobyembre 30**.

Pinagkunan: *Karapatan*

Espesyal nga Report:

HUGAW NGA GYERA BATOK SA MGA BATA

Grabeng paglapas sa AFP ug PNP sa katungod ug espesyal nga proteksyon sa mga bata ilalum sa internasyunal nga makitawhanong balaod (2020-2022)

Ang Bayan

Nobyembre 20, 2022

Espesyal nga taho sa mga paglapas sa AFP ug PNP sa katungod sa mga bata. I-download gikan sa **www.philippinerevolution.nu** ug i-print aron mabasa.

₱15.6 B

nga bakuna kontra-Covid-19 ang **nasayang** niadtong Nobyembre tungod sa kalangan ug dili sistematikong kampanya sa pagpabakuna.

1/semana

ang kaso sa **pulitikanhong pagpamatay** sa **Bicol** sukad nga gipahamtang ang **Memorandum Order No. 32** niadtong **Nobyembre 22, 2018**.

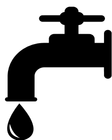
MAHARLIKA INVESTMENT FUND

pinakabag-ong **pakana** sa pamilyang **Marcos** aron kopohon ang pondo sa katawhan, lakip ang pondong pensyon sa mga mamumuo ug empleyado, sa takuban sa pamatigayon.

70%

sa katawhan sa US ang uyon sa pagtukod og mga unyon. Sa kasamtangan, aduna lamay 10.3% sa mga mamumuong Amerikano ang adunay unyon.

₱8.04
kada kubiko metro

ang isaka sa bayrunon sa tubig sa **Maynilad Water** sugod **Enero 2023** kung madayon ang hangyo sa kumpanya.

Koresponsal

Bulawanong gulay

Sentro sa kantyaw sa mga Pilipino niining milabayng semana ang "bulawanong sibuyas" tungod sa taas nga presyo niini ug sa uban pang palaliton sa merkado. Apan gitin-aw sa mga mag-uuma sa sibuyas sa Nueva Ecija, wala sila nakapahimulos sa daw pang-milyunaryong presyo niini, ug sa kamatuoran nalubong pa sila sa utang. Sama nila, ingon niini usab ang kahimtang sa mga mag-uuma sa patatas sa Benguet.

Niadtong Setyembre, anaa sa ₱109.84 kada kilo ang presyo sa patatas sa Pilipinas. Dili man kini ang pinakamahal sa tibuok kalibutan sama sa sibuyas, mas taas pa gihapon kini sa palit nga ₱30 kada kilo gikan sa mag-uuma. Mao usab ang kaso sa repolyo, nga ₱300 ang baligya kada kilo, apan ginapalit lamang og ₱50 kada kilo sa mag-uuma.

Usa niini nga mga mag-uuma (o hardinero) si Jeremy, nga nagatanum og patatas sa kaugalingong 2,500 metro-kwadradong yuta o 1/4 sa ektaryang yuta uban ang iyang unum ka igsoon. Ginabagsak nila ang ilang ani sa Nueva Vizcaya Trading Post, nga upat ka oras ang gilay-on gikan sa ilang lugar.

Tulo ka bulan ang gidugayon sa isa ka siklo sa pagtanum og patatas. Sa kaso ni Jeremy, nakapanghulam siya og traktora sa ilang uyoan maong dili na siya mogasto pa sa abang. Migasto siya og panggasolina (₱1,360) ug gisuhulan niya ang opereytor para sa tulo ka adlaw nga trabaho (₱3,000). Sa kantidad nga ₱70 kada kilo, ₱28,000 ang gigastos niya para sa 400 kilos nga semilya sa patatas. Nakadepende ang paglabong sa patatas sa abono ug pestisidyo mao nga dakung bahin sa iyang pondo ang ipalit og iti sa manok (₱7,200) ug *urea* (₱10,000), ug lain-laing kahon ug pakete sa mga kemikal nga pang-*spray*. Sa kinatibuk-an moabot sa ₱39,700 ang gastos para sa abono ug pestisidyo.

Niining tuiga, dakung paantus kay Jeremy ug susama niyang hardinero ang pagsaka sa presyo sa *urea* gikan ₱1,200 ngadto sa ₱2,400, pagsaka sa presyo sa gasolina, lakip na usab ang pagtaas sa mga presyo sa mga palaliton. Gawas pa kini sa daan nang labad sa ulo nga walay pugong nga importasyon ug ismaggling sa mga gulay ug uban pang agrikultural nga produkto (kasagaran gikan sa mga nasud nga anaay subsidyo sa gubyerno ang produksyong pang-agrikultura) nga labaw pang mibira paubos sa presyo sa pagpalit sa patatas gikan kanila.

Sa kinatibuk-an, moabot og ₱167,060 ang gasto ni Jeremy kada siklo sa tingtanum. Kinadak-ang bahin niini ang ₱86,260 nga gasto para sa *farm inputs* nga kadaghanan imported. Anaa sa ₱21,000 ang gasto niya alang sa transportasyon ug dugang nga ₱4,500 para sa uban pang bayronon sa pagbyahe sa produkto (*toll fee, parking fee* ug uban pa). Ang 10% sa iyahang kinatibuk-ang kita ipadaplin isip bayad sa interes sa iyahang utang.

Sa iyahang kalkulasyon, anaa sa ₱7,300 ang kantidad nga nagamit sa kusog-pamuo (tigpasuhol ug kapamilya) para sa tibuok siklo—gikan sa pag-ugmad sa yuta, pagtanum, paghakot sa iti sa manok, matag duha ka adlaw nga pag-*spray* og pestisidyo, pag-ani hangtud deliberi.

Sa presyong ₱30 kada kilo, nabaligya ni Jeremy ang naaning 6,000 ka kilo nga patatas og ₱180,000. Kuhaan sa tanang gastos, ₱12,940 lang ang nahabilin kaniya, o katugbang sa ₱143.78 kada adlaw. Wala pa kiniy katunga sa gitakdang ₱300 nga minimum nga suhulan sa rehiyon, ug 13% lamang sa ₱1,100 nga makabuhing inadlawan.

Kada tuig, sigurado ang pagtaas sa gasto sa produksyon sa mga hardinero samtang depende sa panahon ug sa kapritso sa komersyante ang presyo sa ilahang ani.

Sa panahong alkansi kaayo ang pagbaligya sa ilahang ani, nabuhi si Jeremy ug iyahang isigka-hardinero sa sistemang mutwal nga pagtinabangay nga gitawag og "ub-ubbo" o kooperasyon nga walay bugti nga kwarta. Libre nilang ginatampo ang ilahang kusog-pamuo sa isigka-hardinero baylo sa kusog-pamuo usab sa uban sa ilahang umahan.

Makapatambok man sa kasing-kasing ang ilahang panagtinabangay, dili niini matago ang pag-antus ug kalisud nila ug sa ilahang mga pamilya. Samtang napugos sila nga ipaigo ang gamayng kita, nagpakatagbaw sa tubo ang mga kumpanyang multinasyunal nga nagabaligya og mahal kaayong mga *farm input*, usurerong nagahuthot og taas kaayong interes, mga komersyanteng namintaha sa ilahang ani ug gubyernong nagaduso sa importasyon nga labaw pang nagabira sa presyo sa mga produktong agrikultural.

Para sa tibuok nga sugilanon sa mga hardinero sa patatas sa Ifugao, basaha ang "Ang pakikipagsapalaran ni Jeremy Hardinero" sa www.philippinerevolution.nu. AB

Kabataang Makabayan: Atabay sa rebolusyon sa Negros

Nagbarog sa Katrina (dili tinuod nga pangalan), usa ka baryo sa Negros, ang balangay sa Kabataang Makabayan nga unang gitukod niadtong 2008. Natibuok kini nga balangay sa panahong gipalibutan ang barangay og mga detatsment sa CAFGU ug mikuyanap ang mga dautang elemento sa mga baryo.

Grabe ang kalisud sa Katrina tungod sa atrasadong produksyon sa agrikultura. Kadaghanan sa mga mag-uuma dinhi mga saup sa mga agalong yutaan, adunahan ug taas sa hatungang mag-uuma. Kulang kaayo ang ilang kita tungod sa nagatunhay nga bahinay nga tersyang pabor sa tag-iya sa yuta. Tungod sa kakabus, dili nila kayang paeskwelahon ang ilang mga anak.

Aron makatampo sa kita sa ilahang mga pamilya, nagpaulipon ang kabatan-onan sa Katrina isip mga katabang gikan sa linghod nga pangedarong 15-anyos. Niadtong 2008, halos 300 kanila ang nanimpalad sa mga syudad aron mosulod sa temporaryong mga trabaho nga ubos ang suhulan ug walay benepisyo. Midayo sila sa Metro Manila, Cebu, Panay ug Bacolod City. Daghan kanila ang nahimong biktima sa prostitusyon, pagmaltrato ug sekswal nga pang-abuso.

Tungod sa kapait nga ilang gidangatan, daghan sa mga ginikanan ang wala na misugot nga molakaw ang ilahang mga anak aron motrabaho sa mga syudad. Giagni na lang silang motanum og mais, lagutmon ug uban pang pananum aron adunay makaon.

Sayong bahin sa 2008 dihang gitukod ang Pambansang Katipunan ng Magbubukid sa Katrina. Gitapok ug giistorya ang kabatan-onan sa organisadong mga ginikanan para mahimong katimbayayong nila sa mga rebolusyonaryong gimbuhaton. Unang gihatagan og pagtuon nga Mubong Kurso sa Katilingban ug Rebolusyong Pilipino ang walo ka batan-ong masaligan ug walay kriminal nga rekord. Gikan dinhi gitukod ang grupong tig-organisa sa Kabataang Makabayan.

Gitahasan ang grupo nga organisahon ang ubang kabatan-onan sa baryo aron palambuon ang produksyon ug maglunsad og mga antipyudal nga pakigbisog. Giaghat silang moapil sa *dagyaw-alayon* o hunglos, usa ka dagway sa pagtinabangay o bayanihan. Nahimong makanunayon ang lambigitay sa kabatan-onan ug sa mga Pulang manggugubat. Regular nga ginatasa ang ilahang mga gimbuhaton lakip ang mga kulturanhong pagbansay ug pagtudlo sa PaDePa (Pambansang Demokratikong Paaralan). Wala midugay, gipasalmot sila sa mga pagtuon sa kursong Pangpartido ug hamubong pulitiko-militar nga mga kurso.

Kabahin sa ilang katungdanan ang pagpasundayag sa mga aksyong masa. Sa mga natarang gerilya, ginapalagsik nila ang mga pagsaulog sa mga anibersaryo sa Partido Komunista ng Pilipinas, Bagong Hukbong Bayan, National Democratic Front of the Philippines ug Kabataang Makabayan. Sila usab ang nagaasikaso sa mga pagpasidungog sa mga rebolusyonaryong martir. Ang mga myembro nga nagaeskwela gitahasang organisahon ang ilang isigkaestudyante. Nang-aghat sila sa mga estudyante nga mosalmot sa ginahimo nilang mga kulturanhong pasundayag sa eskwelahan. Lakip ang ilang mga magtutudlo sa ilang ginapatin-awan.

Tungod sa kakugi nila ug sa tagabaryo, natukod ang komiteng tig-organisa sa baryo niadtong Disyembre 2008 nga adunay kapin 100 ka ginsakpan. Milapad kini sa kapin 10 ka sityo gikan sa unum sa pagsugod. Sunod niini, natukod ang tulo ka balangay sa kasikbit nga mga baryo.

Dihang nahitabo ang engkwentro tali sa BHB ug sa AFP sa Katrina sa sayong bahin sa dekada 2010, naaghat nga mosampa sa hukbong bayan ang halos gidak-ong platun nga kabatan-onan. Sa misunod nga mga tuig, natukod na usab ang mga hingpit nga organisasyong masa sa lugar. Napataas ang ang-ang sa organo sa pulitikanhong gahum ug ang lokal nga yunit gerilya sa baryo. Gituboy gikan sa mga organisasyon ang mga myembro sa yunit milisya ug depensa-sa-kaugalingon. Natukod ang komiteng rebolusyonaryo sa baryo. Kadaghanan kanila nahimong mga myembro sa Partido.

Niadtong 2018, nanggun-ob sa Katrina ang bangis nga kampanyang pagpanumpo sa rehimeng US-Duterte. Dili lang pipila ang gipatay ug iligal nga giaresto. Tungod niini, napuloan na usab ang misampa sa BHB. Niadtong 2019, nakapatumaw ang Katrina og mga kadre sa Partido ug Pulang manggugubat nga gibutang sa mga estratehikong lugar ug ubang mga natarang gerilya sa isla. Walo sa mga manggugubat niini ang nahimong mga rebolusyonaryong martir.

Sa okasyon sa ika-58 nga anibersaryo sa Kabataang Makabayan karong tuiga, gipasigarbo sa katawhan sa Katrina ang tampo nilang kabatan-onan ug Pulang manggugubat sa pagpadayon sa rebolusyon dili lamang sa ilahang lugar, kundili sa tibuok isla. AB